

Schein Gábor

(HALÉVI ÚJRA HAJÓRA SZÁLL)

ti fák, sebeitek mézzel gyógyítók,
 ha már házamra nem vigyáztatok,
 és beengedtétek a tolvajt, most
 a rügyekben oly kicsinyre húzzátok
 a virágzást, hogy ne zavarjon, ha
 köztetek járok! s mikor közelednek
 az éjszakai rémek, lobogó

köpenyt ne adjatok rájuk, sötét
 kezekkel ablakomat ne verjék!
 bár tudnám, hogy fiamat, ki többet
 ér nekem Salamon szőnyegénél,
 hová csalta a tolvaj! nem lenne

oly messzi föld a tengerek mögött, hol
 utol nem érném. de így, látjátok ti
 fák, megnyúlt ábrázattal a verandán
 ülök, és hírt várok, mert tudom, hogy
 aki szólít, a világból nem hagy
 senkit kihullni. napjainkból fon
 koszorút, ez az ő fényes aratása.

*

törékeny évek mind mögöttem.
 mégis bódít e boros világ?
 ha bölcset és jó szeretőt nem
 remél, mért tölti csordultig
 újra és újra az érckupát,
 gyertyát mért olt,
 kontyot mért old,
 mért nem nyugszik
 már a vágy?

gúnyoljon csak! töltse kedvét
 e kacér világ! de asszonyom
 ha akar lenni, törje most szét,
 mint ki telt pohárra toppan,
 a törékeny időt! tegnapom
 nem világít,
 de még vár itt
 alkalom,
 napja lobban.

*

trónod előtt, balsamos város,
a belépést ha megfizettem,
azt kívánnám, nem titok bár,
nevemet, hogy ki ne ejtsék.

tornyaid közt a fűszeres fény,
ablakon és termő ágon,
mintha forrás fakadna sűrű
mézből, úgy hív innen

a távolból. de én, ki téged
hasonlatokkal látlak,
mi lennék ott? büdös penész.
kajla kanóc, mely kormot pipál.

*

mint egy örvény,
mint egy ösvény,
mint egy öl, mely
sosem szül meg,

csupa forgás
és megállás
a múlt idő
sötét odva.

és a testem
megöregszik,
ínyem sorvad,
fogam kihull,

s mint egy ösvény,
mint egy örvény,
mint egy öl, mely
sosem szül meg,

csupa forgás
és megállás
a múlt idő
bennem. de itt

vagyok én, és
nem felejték:
csupa múlás
és megállás,

csupa hullás,
csupa vesztés –
itt vagyok még,
de te hol vagy?

*

fénylőbb napot ne várj! alvó szív, emeld,
mint kagylóhéjat, az égi tetőt,
mit nem tart már sokáig holt íve telt
időknek! és ne félj indulni előbb,

mint hogy foszlana keletről holdatlan
hűvös éjed! téged még eleven
erők húznak, és ha mind magányosabban,
mind több kínnal kell is a jeleken

átkelned, azért te légy bátor, és lépj, mintha
a vásznakat elejtő, üres levegőben
veszejtő napod, mint fáradt szemhéj, hullna,
és reményed most lenne kelőben.

Szentkuthy Miklós

PENDRAGON ÉS XIII. APOLLÓ

Kiadatlan regény, 1946–47

Részlet

A regény részletei megjelentek: *Kalligram* (1993. április), *Holmi* (2005. március), az INICIÁLÉK ÉS ÁMENEK című kötet (novellaként, XIII. APOLLÓ címen; Szépirodalmi Kiadó, 1987).

A vén virgonc Fioraio (XIII. Apolló, római pápa) és a világszép ifjú Pendragon angol király mesébe illő kalandjai ez utóbbi részlet közvetlen folytatása. Az agg XIII. Apolló egyszer borospincéjében „*letette a holdkerek asztra a [boros]kannát, melyre rásütött a Hold. Ivott. És mióta ivott, soha többé józan nem lett... Egy százket éves részeg-szent aggastyán, de fiatalosabb, mint egy kamasz gyöngyhálasz...*” a maga holdkóros

módján akarja rendezni maga körül a világot.

Ami Pendragon királyt illeti, erkölcstelen élete miatt a Lordok Háza egy ifjú angol udvaroncot és egy idős puritán dámat („*selyemfiú & boszorkány*”) bízott meg azzal, hogy személyesen járjon el a római pápánál (XIII. Apollónál) Pendragon egyházi kiközösítése érdekében. Egy másik követtség pedig azért érkezett a pápához, hogy jöjjön el Londonba, és űzze ki Pendragonból az ördögöt. Ebből következik a történetben a legvégzetesebb bonyodalom.

Sajtó alá rendezte és közléstesi: Tompa Mária.

A túlfinomult ízlésű modern olvasónak nem is merjük elmondani, milyen nagy, sőt különleges barátja volt XIII. Apolló a házasságnak. Nápolyban történt, egy borzalmas pestis után. Csak pár ember lézengett a városban, munka nem akadt semmi, a napfény is olyan bágyadtan hevert a kaktusz kék tövisai között, mint egy szétpukkadt luftballon.

Egyszer egy török hajó kötött ki; egy ügynök sorra járta a házakat, és a legcsábítóbb ígéretekkel próbálta Alexandriába meg Bizánca csábítani az embereket. Az ügynök azt mondta, hogy három hét lejtártán újból eljön a piactérre, és akkor már viszi is azokat, akik jelentkeztek. A nápolyiak elmesélték ezeket a dolgokat a környékbeli falvak és kis városok lakóinak. Pár nap múlva sok ezer ember gyűlt össze, hogy megbeszéljék a dolgokat: a pestis annyira megváltoztatott mindent, hogy nem akartak tovább itt maradni, a nyomor, a nőtlenség, az éhség, a pénztelenség tűrhetetlen volt.

A pápa (maga a világ legkoldusabb koldusa, soha egy gyémántot vagy fagarast nem tudott a kezében tartani, rögtön elajándékozta) megtudta, hogy mi történik Nápoly vidékén. Rögtön elindult, már úgy, ahogy az Isten részege tudott, meglehetősen nyolcas és kígyós vonalakban. Mikor megérkezett, éppen gyűléseztek ezek a vademberek meztelenségére emlékeztető nyomorultak. A tájat ismerjük: méregkék tenger, összeégett, hamuporos pálmák, a kánikulában félig döglődő, vizespohárba esett lepkeként támolygó vitorlák, egypár bárányfelhő, mint mozdonyfütt után az utolsó vattafoszlánnyok, cékla-, bíbor- és kövirózsa-ezüst között ingadozó szikkadt hegyek.

A pápa környezete igen vegyes volt: egypár aranyfácánál csillogóbb luxuskardinális, mellettük kaszárnya- meg szegényház-aromájú kolduló barátok, itt-ott egy német vagy skót király kacsaláb-koronákkal, de mindjárt mellettük vaksi kis apácák, akik főztek az úton. A pápa egyenesen a gyűlés közepébe nyargalt. (Hogy verte a citromsárga városkaput az arab napsütés! Nem juthat eszünkbe mélyebb dolog, mint az orfeumdal: „Odalenn délen...”)

A szónok a török szultán udvarának vonzóerejéről beszélt: a kertekről, borokról, nőkről, mindarról, amit a rabszolgahajtó ügynök maszlagolt össze a pestistől elhülyült és elszegényedett népnek. A pápa egy ideig hallgatta, aztán vadszamara hátán a csődület közepébe patázott, felugrott a szökőkút párkányára, úgyhogy a ruhája egyik oldala vizes lett (mint Cicero tógája, mikor az ostiai vagy baiae-i strandlányok viccből a zuhany alá lökték, mielőtt levetkőzött volna). Meghívta az egész társaságot – a törökországi utazás előtt – a spanyol királylány esküvőjére. Mindenki hivatalos, mindenki ott legyen! Ki lesz a férj? Hát az angol király, Pendragon!

Erre két ember a pápa kíséretéből ott helyben elájult; hogy ki volt ez a kettő, igazán felesleges külön megjegyezni: az egyik a selyemfiú, a másik a boszorkány (milyen szép csendélet ez a kettő így egymás mellett, nem?) – ez a két, diplomáciai felelősségtudattól és erkölcsi felháborodástól fűtött angol, akik kizárólagosan azért jöttek Rómába, hogy kieszközöljék a szerelmétől megbolondult, tehát sátáni angol király kiközösítését. És? A pápa nősíteni akarja? Mi ez?

A pápa intett ott valamelyik kíséretbeli léhűtőnek, hogy locsolják fel őket, természetesen *nagyon* morálisan és *nagyon* diplomatikusan; hiszen feltételezhetjük, ebből a szempontból a középkorban nem is volt hiba. Aztán elnyargalt a piactérről, lement egy homokos partszakaszra, és ott megszáritotta a napon átázott ruháját. Fölösleges vagy sem, nem tudjuk bizonyosan, de mindenesetre megjegyezzük, hogy abban a gesztusban, ahogy a „selyemfiú & boszorkány” fellocsolását megparancsolta, igen sok dolog volt együtt... (ezt nem azért mondjuk, hogy azoknak a tiszteletre méltó újkori em-

bereknek hízelegjünk, akik reggeltől estig a dolgok „sokeleműségét” és „végtelen összetettségét” hangsúlyozzák, hanem csupán azért, mert valóban különböző szálak szövődtek benne): a részeg szabadsága; az úr fölénye (az most mellékes, hogy ez szemetet vagy tearózsát jelent); a kolduló barát égi közönye; a bolond költő William Blake-re vagy Rimbaud-ra emlékeztető fantáziakorlátatlansága... (Apollinaire-ről, XIII. Apollinaire-ről nem is beszélve). Mindent összevéve az ember itt nem nagyon tudta, hogy a költészet? az arisztokrácia? a démosz? a vallás? vagy az örök csavargószellem tartja-e triumfusát? A királyokat azért fricskázta-e oly kéjjel folyásos orron, mert kolduló barát volt vagy mert a királyok királya? mert költő vagy, mert nihilista? De senki sem veszi rossz néven, legalábbis tőlünk, ha ezeket a kérdéseket itt (és valószínűleg örökre) válasz nélkül hagyjuk, hiszen a történet egyszerű adatszerű elbeszélése is oly nehézségekbe ütközik számunkra! Hogy vállalkozhatnánk arra, hogy a lélektani finomságokat is érintsük?

Tény, hogy XIII. Apolló a Szicíliában időző spanyol királylányt valóban meghívta Nápolyba, a Pendragon angol királlyal tartandó esküvőre. A „selyemfiú & boszorkány” társaságnak volt egy halom kis kézi festésű képe a fehér bőrű és vörös hajú Pendragon királyról, ezeket a pápa mindjárt el is küldte a spanyol királylánynak. Persze ezek olyan képek voltak, amelyeken a lehető legördögibben néz ki a király, hogy az exkommunikáció annál könnyebben menjen. Viszont: kell-e több egy spanyol szukának, mint egy ilyen ördögi címlappal ellátott mesebeli férfiú? XIII. Apolló ezt nagyon jól tudta: küldte is rakásra köveivel ezeket a képeket Szicíliába.

A királylány (ilyen banális neve volt, hogy Rubeana) meg is érkezett a pestis nyomaitól eléggé rühös Nápolyba: grófok, bíborosok, tőzsdések, szentek és donjuanok társaságában.

Hogy egy másodperces közbevetést engedjünk meg magunknak: a történelem valóban „díszletszerű”, csak az a fontos (bár ehhez a véleményünkhöz már csak azért sem ragaszkodunk, mert a magunké), hogy ez a díszletszerűség („dekoratívságot” nem mertünk ősi szeméremből leírni) *ne* a finomkodó emberek pasztellszíneiben, hanem egy haláltánc kloakadurvaságában, a vurstlimázok kárhozati nyersségében érvényesüljön. Miért így? És miért nem „finoman”? Mert a lét nem finom. Sem istenek, sem ördögök, sem természet, sem költészet, sem semmi, ami *valami*: nem „finom”.

Ezt csak azért vetettük közbe, mert hiszen ezeket az eseményeket (elsősorban Rubeana spanyol királylány nápolyi menyasszonyútját) rajtunk kívül már igen-igen sokan megírták, és közöttük találtunk olyanokat is, akiről az volt az érzésünk, hogy az utolsó ítélet tápázkodó hulláit is úgy ábrázolnák, mintha egy grófi előszobákról ábrándozó kispolgár álmai volnának... vagyis mint a glaszékesztyűs „réception”-t talán, ahol mindenki nagyon „finom” és előkelő, pedig... pedig a történelemhez csak az nyúlhat hozzá teljes joggal (bár távol áll tőlünk, hogy a magunk fajtáját zsinórmértéknek vegyük!), akiben a bestiális erkölcs, vérben-gennyben furakodó természetbúvár, költői anarchia és más efféle lakozik: mivelhogy a történelem éppúgy nem szalon, mint ahogy egy csikó kivajúdása sem „réception”, bár mindez önvédelemnek látszik, az ilyesmit meg nemigen szokták komolyan venni... A történelem: haláltánc. A történelem: vurstli. A történelem ugyanaz, mint a bélférgek vagy a Neptun bolygó kőhasának élete. A történelem: nevetséges milliomodpillanat, azon pompás ősföldi tenyészethez viszonyítva, mely akkor virágzott, mikor még sem ember, sem történelem a világon sem volt.

Vagyis ha azt mondom, hogy Rubeana (magyarul ez egyszerűen „vörös Anna” volna) spanyol királylány pompás barokk kísérettel („középkor? barokk? ez is különbség?” – kérdezné Ygraine udvari bolondja) megérkezett Nápolyba, akkor ez csak úgy kap kellő arányokat, ha tudjuk, hogy a halál árnyékában minden értelmetlen! ha tudjuk, hogy itt éppolyan rikító, olcsó, állati, vásári színéről van szó, mint a papagájok vagy ganéjvirágok világában! ha tudjuk, hogy a természet egésze szempontjából teljesen mindegy, ha azt mondom: Julius Caesar vagy szívós lótetű, mert itt Caesar, szivárvány, augusztusi csillaghullás és szifilisz-franc a bőrön *egy* és ugyanazon idillikus család tagjai... de hát ez mind csak szerény észrevétel, amit talán alá sem tudnánk támasztani, még kevésbé bizonyítani: mindössze azért jutott eszünkbe, mert több forrásunk efféle szempontokra nem volt tekintettel, mikor a Nápolyba érkező vörös Anna díszes kíséretét ecsetelte.

A spanyol királylány egy ideig csodálkozott, hogy Pendragon angol királynak se híre, se hamva. XIII. Apolló saját maga fogadta. A spanyol hozományt a Szent Januarius templomában rakatta ki. És mikor eljött az esküvő ideje, királyok, követek, legátusok és városzsarnokok jelenlétében XIII. Apolló pápa kijelentette, hogy *ő* veszi feleségül a spanyol királylányt. Ez még blöffnek is sok volt, de valóságnak annál kevésbé. Hogy *ő* ezzel ősi szokások ellenére cselekszik? az nem érdekli! A lényeg az, hogy az evangéliummal ne kerüljön ellentétbe. Azzal felhívta az oltárhoz vörös Annát (ez már csak jobban hangzik nekünk, mint a fellengzős „Rubeana”), odahívott egy szerzetes papot is, hogy kezdje el *ő* a szertartást. Istenek dolga, költők dolga, természet dolga, történelem dolga: bezzeg sohasem megy „giccs” nélkül. Egy százkét éves részeg-szent vagy szent-részeg aggastyán (fiatalosabb persze, mint egy kamasz gyöngyhalász), mellette a királylány: fekete perzsaprém talárban, zöld-vörös-barna törökös turbánban (természetes, hogy a spanyolok rengeteg arab divatfogást tettek magukévá!), a nyakán szép igazgyöngysor, alatta halvány gesztenyekrém színű sodronypáncél (ma egyszerűen azt mondanánk: pullover), fekete szoknya selyembeszegéssel, mint öreg címtáblafestők zsakettja, a lábán szederj-eszűtös harisnya. (Úgy látszik, rossz tanulók voltunk a gimnáziumban, ahol azt kellett bemagolni, hogy Jósika Miklós már csak azért is rossz történeti költő, mert a külsőségek túlságosan foglalkoztatják.)

XIII. Apolló megesküdütt. Vörös Annának semmi kifogása sem volt ellene. Persze ha egyáltalában érdekel egy élő lelket ez a történet, akkor nyilván az érdeklő pillanatnyilag, hogy miért csinálta ezt az újabb cirkuszt XIII. Apolló? Ezért: az esküvő estéjén a pápa nápolyi palotája előtt összegyűlt a „meghívott közönség”, azok, akik elhatározták, hogy itt hagyják Itáliát, és mennek a török hajókon Egyiptomba meg Szíriába. A pápa közismert varjúhangján elhívta az egész társaságot a Szent Januarius-templomba. Ott volt az óriási hozomány, egész Spanyolország minden kincse. XIII. Apolló felugrott az oltárasztalra, és elkezdte osztogatni a népnek. Koronákat, égési hólyagokra emlékeztető opálokkal, csak úgy dobálta a népnek, mint maradék kenyérhéjakat lakoma után. Pénz, ruhák, ékszerek, borok, étel, minden elment a Január-templomból, a pápa kezéből. Mikor már mindenki gazdag lett, leugrott a miseasztalról, és megkérdezte, hogy érdemes-e elhagyni ezt a földet, és a szultán lábtörlője lenni? Persze hogy egy hangon ordították: „nem! nem!”, ők maradnak. Maradtak is.

XIII. Apolló az első pillanatokban okkal csalódott török ügynöknek odaadta vörös Annát. Odaliszknak való, finnyás, önző macska; Nápoly szegényei is boldogok lettek a vagyonától, *ő* is boldog lesz (hiszen nagyon nő!), ha a török szultán viszi be az Ezer-

egyéjszakába. Az angol selyemfiú és az angol boszorkány úgy vélték, hogy XIII. Apolló nem éppen megbízható ellenfele az ördögös Pendragon királynak.

Azonban érkezett XIII. Apollóhoz másfajta követség is Londonból. Azok nem azt akarták, hogy a pápa közösjé ki az angol királyt, hanem azt, hogy űzze ki a beléje szállt ördögöt. Zsinati teológusok és nagy vegyész orvosok reggeltől estig vitatták Pendragon állapotát, végül is a korabeli Szent Tamások és Paracelsusok arra a megállapodásra jutottak, hogy a sátán kerítette hatalmába a király testét. Közben mindenki nagyon megszerette a királyt és a királlyal egy suba alatt természetesen az ördögöt is. Azon kívül, ami történelmi szempontból bizonyára fontosabb (ha ugyan a két szó: „történelem” és „fontos” nem rejt magában holmi önellentmondást): mindenki megszerette egymást, aki ott élt a bolond király vára alatt, az óriási parkban. Cigányok és egyházdoktorok, ripacs gitárosok és vén ima-özvegyek, papirusz-lárvás jogászok és vurstlikikiáltók, szóval karok és rendek, fentek és lentek, szentek és Kendtek (mivel a világ maga is egy rossz szójáték, kiirthatatlan pozitívista gondolkodásunk követelte, hogy itt is alkalmazkodjunk a valósághoz), mindenki megszerette egymást.

Szóval az a tény, hogy követséget küldtek a pápához: jöjjön ő maga, személyesen ördögöt űzni, inkább formalitás volt, valami félszeg udvariasság, remélték, hogy azért az ördög benn marad a királyban, viszont az ördögűzés és pápafogadás jó farsangi hecc lesz. Attól a pillanattól kezdve, hogy a követség elindult Rómába, az előkelő hölgyek egyébről sem beszéltek, mint hogy milyen kosztüm illik ördögűzéshez. Ki mit vegyen fel, milyen illatszert használjon, milyen színűre fesse a haját (elvégre nem mindennapi alkalom), milyen csat legyen a cipőjén, és milyen jelmondat legyen hímezve a derékmagasságig felfutó selyemharisnyák szélére (mint a nagy óceánjárók neve körben a fehér mentőöveken).

Pendragon király állandóan ott járt közöttük... mi az? talán elfelejtette Ygraine-t? A bolondság megmaradt, és Ygraine kiesett? Jobban élvezte azt a kocka- vagy kártyapartit, melyet a canterburyi érsekkel, az ipswicki kocsmárossal, a windsori kék hajú kerítőnövel és egy bandza orgonajavítóval játszott (hattyúhalálok és fokhagymaböfögések között) – mint a szerelmét? Pendragon maga adott *Vogue*-ba és *Marie Claire*-be illő ötleteket az ördögűző „opera” öltözékeihez. (Mi magunk nem mertük volna ezt a hatalmas misztikus akciót ilyen világias és szinte leértékelően hangzó szóval illetni, de két forrásunk is tanúskodik róla, hogy maga Pendragon használta ezt a kifejezést.) Ha éppen nem egy lelkes ördögspecialista doktor ásítottó diagnózisát hallgatta az árokvíz mellett gubbasztva, akkor az előkelő hölgyek sátraiban segített vörös krétával valami új tervet lerajzolni, „à la Satanella”.

Mikor a követség elindult Londonból (olyan, amilyenek a követségek már lenni szoktak, akár a nyolcezer év előtti Kínából mennek a mongol rablócézárhoz, vagy a szürke hangyák a vörös lábú tolvajpoloskákhoz) – szóval mikor ez a követség, paradicsommadarakból és számkukacokból, kirakatszentekből és „hérosz”-címkés útonállókból elindult London városából, még nem tudták, hogy XIII. Apollóval ez a furcsa (egyesekek szerint kétértelmű, de a mi szerény véleményünk szerint nagyon is egyértelmű) csoda történt: Isten (vagy istenek? – a középkor nem volt olyan pedáns, mint a rája tolakodó romantika) vérét misén kívül itta, és ennél fogva részeg lesz talán az örökévalóságig (hogy ez a részegség büntetés-e vagy jutalom, Júdás-csúfolás vagy istenmagasztalás, az szintén kényes kérdés; mi pedig sem a túlságos értelmi pontosságot, sem a túlságos érzelmi rezdulékenységet feltételező kérdésekre, sajnos, nem érezhe-

tünk hivatottságot, hogy válaszoljunk. De Párizsban már megtudták, hogy mi történt XIII. Apollóval. Már azt is tudták, hogy feleségül vette azt a bizonyos spanyolországi „Vörös Annát”, akitől természetesen (a kánon: kánon!) elválnia lehetetlen volt, de külön élni? akár évmilliókig.

A követség Velencében találkozott a pápával. (Egyébként is: lehet máshol találkozni, mint Velencében? – azért, mert a balkáni teknődugó tröszt elnöke vagy az északkaliforniai milliárdos kóristalányok egylete társas kirándulást rendez oda, azért Velence: Velence – magyarul „az élet értelme”, a város, amiért éltünk.) A találkozás, tekintettel XIII. Apolló személyére és állapotára, nem volt éppen a leghivatalosabb. Ami az angol követséget illeti, az valahogy hivatalos volt. De ami Apollót? Egy csoport fűzfaköltővel és lángésszel (Apolló először is kora gyermeke volt, másodszer telivér talján, ennél fogva „csepűszopó giccsőr” vagy „világoktól terhes zseni” között – hála az égnek! – *nem* tett, nem is tehetett különbséget... ezt persze csak úgy suttogva merjük megjegyezni; nagyon hasonlíthatott magához a természethez, mely, úgy látszik, a kolibri pihés aranyhasa s a tehén méhében maradt bűzhödtt placenta között nemigen tesz különbséget). Ott fűtyült, ordított, kukorékolta a dózsepalota oszlopai között. A költők éhesek voltak, viszont a Tízek, Százak, Törtek és Imagináriusok fent tanácskoztak. XIII. Apolló (ez a részegségnek nehezen megbocsátható gyengesége) gyors elintézését akart. A pápa szájba dugott két ujjal fűtyült.

Milyen szerencse, hogy akik számára a történelem egy pipeskedő „réception”, vagy ha éppen tragédia, akkor is csak egy „malheur du salon” – milyen szerencse, hogy ezek a történetírók nem látták XIII. Apollót ebben a kompromittáló szerepében, mert talán kiábrándultak volna az egész történelemből, ami viszont felmérhetetlen veszteség lenne a tudomány és a művészet számára.

Az ilyen „finom” (ha ezt a szót halljuk...) történetírók tehát nem látták Apollót. De az angol követség igen! És ez az angol követség nagyjában nem különbözött azoktól a precíz forráskutatóktól. Nehéz hajókon és hisztériás nyakú hattyúgondolákon csurgott be Velence márvány-echós tócsáiba a londoni követség. A pápa egyelőre tovább fűtyült. A dózse (és szorzószámai) egyelőre nem jelentek meg az erkélyen. Persze, a lagúnanépség rögtön megtudta, hogy az idegen hajók és kísérőik Angliából jöttek, egyenesen a pápához. – „Mi? Hozzám?” – kérdezte a százkét éves garabonciás – „engem keresnek?” – azzal kezdett kiválni saját csürhéjéből, és a parti lépcsőkhöz rohant. Ruhája a szokásos: meztelen, dohánylevéllé száradt lábak, rozsdás palacsintasütőre emlékeztető szandál; valami rongy a testén, inkább egy Cicero-tóga karikatúrája, mint szerzetesi ruha; mocskos kezén (madárujjak, nem emberiek) egyetlen szikrázó gyűrű, de az aztán olyan, mint a Vénusz csillag egy szénakazal bogaiba akadva (vagy cserebogár júniusi kontyba); szakálla lobog, mint a zsírjával padhoz ragadt nagy újságpapír; fején kis sapka, fehér nyúlprém béléssel.

Persze, mikor szólongatta az angolokat, ott még a hordószurkoló sem akart szóba állni vele. Erre dühbe gurult a vén cigány. Csípőre tett kézzel, mint valami átkozódó halaskofa, elkezdett olyan reneszánsz latinsággal szavalni nekik, hogy alig telt bele pár másodperc, a vezérhajó is megállt, sápadtkék vitorláival. (Tudjuk jól, hogy történelmet és szépséget egyformán tönkreteszünk, ha csak a legfutólagosabb egyéni széljegyzetet is fűzzük az eseményekhez, de még ezt a barbarizmust is vállaljuk, csak hogy ne kelljen magunkba fojtani azt, ami annyira kikívánkozik belőlünk: hát nem szép minden sznobizmusnak ilyen örök időkre szóló kigúnyolása és megsemmisítése, mint ez

a XIII. Apolló, aki vicinérongyokban füttyül a kóklerekkel, de aztán olyan latinságot vág ki, hogy sírjukban is lúdbőrözik a latin szónokok máglyán füstölt nyelve?!)

A pápa (hogy egy olcsó nyeret kilovagoljunk) vérbeli komédiás volt, ennél fogva az angolokkal nem sokat komédiázott. Megmondta nekik, hogy ő még itt *füttyül* egy ideig a tízek vagy tizenegyek tanácsa előtt, hogy ezeknek a szegény kintornás bohócoknak adjanak valamit, aztán majd megy velük. Hová is? Londonba? Jó, hát legyen London, neki ugyan mindegy. Így is történt.

Egyes helyeken teljes rejtettségben utazott, másutt meg megmutatta magát határtalan pompájában. A pápának és Pendragon királynak nem volt szabad az ünnepélyes ördögűzés előtt találkoznia. A Gusvch-Orchglawun-katedrálisban gyűlt össze a sátánkihajtó társaság. A hölgyek nagyon rendben voltak, túltengtek a tűzpiros, téglavörös, kármin, cinóber, sőt lila parókák. Pendragonnak egyetlen ingben kellett megjelennie.

(Ha valaki egészen pontosan szeretné tudni, milyen hatást keltett Pendragon fehér bőre és vörös haja, az nézze meg azt a fát, mellyel e sorok krónikása fűtötte nyomorék kályháját, miközben a középkor hajnaláról ábrándozott. Egész véletlenül akadt kezébe valami Arthurról és haláláról szóló legendáskönyv, csak mivel mindig reménytelen kövek között rágta a tollat, s fű és virág még nem illette paradicsomi csókjával se lelkét, se testét, ezért nem tudja – szégyen ide, szégyen oda –, nem tudja, hogy mi a neve annak a fának: hasogatott bele *hófehér*, és keresztbe vágott kérge téglavörös, az illata mint valami édeskés mogyorótortáé, különösen, ha kissé megmelegszik a süketen surrogó kályhakarikákon. Soha fehérség és pirosság nem volt ijesztőbbben hasonló Pendragon királyhoz, mint ezek a fák. De ez megint csak afféle lírai tolvakvés, maradjunk inkább tárgyilagosak.)

Pendragon az oltár előtt ült, dideregve, kékre-zöldre fagyva, szennyes ingében. De fején ott égett a korona, mint a Hold egy őz holttestén az erdőszélen. A kórusok rikoltozták, zengték a százhuszonhárom szólamú, másfél órára kihúzott „amen”-eket és „dominó”-kat. A pápa misézett, jól ismert tántorgó mozdulataival, ministráló skót megír érsekek támogatták, a mise végén lejött az oltárról, megfogta Pendragon kezét, és maga után cipelte a sekrestyébe. Ott csak ketten voltak. Akik a dóm hajóiban maradtak, buzgón imádkozniuk kellett, közben dideregtek az izgalomtól és kíváncsiságtól: mi fog történni a király és a pápa között a sekrestyében? És mi lesz, hogy lesz utána?

A sötét sekrestyében a pápa így szólt Pendragonhoz:

„Bened az ördög. Ha ki akarom hajtani belőled, nem hajthatom a disznók közé a moslékosvályúkhöz, nem küldhetem a pokolba, mert oda soha nem fog visszamenni, nem akaszthatok a nyakába fényétől füstölgő násfát, hogy lovagkancellársággal kenyerizzem le a kedvedért, nem. Az ördög nem kóbor kutya, az ördög úr, aminthogy az urak meg ördögök. Az egyetlen, amit tehetek veled, hogy az ördögöt a magam testébe invitálom. Az ördög csak fölfelé mehet, lefelé soha. Hozzám jöhet, én vagyok a világon az egyetlen, aki bírom. Bennem az Isten vére, a teremtés részesege, ahogy részben doktrínázásból, részben nyalásból mondják az én derék európai hívecskéim, ez a bor a legjobb ellenméreg az ördög tüze ellen. Tedd le hát most, Pendragon király, a koronádat, oda a miseruhás szekrényre, mint a parókát farsang után a bálban kimerült asszonyok, és tedd az ingedet annak a széknak a támlájára, amelyik ott áll a fiókok előtt. Nem fogok csinálni semmi hókuszpókuszt, mert ezekhez a dolgokhoz – lévén a legegyszerűbbek és a legközönségesebbek – nem kell semmiféle hókuszpókusz. Lucifer, a beilem várnak!”

A pillanat (noha minden hókuszpókusznál valóban hiányzott belőle) volt olyan jelentős, hogy valami különlegesebb stílusban kellene feljegyezni, mint a közömbösebbeket, viszont, mivel a stílusban vagy stílusokban való jártassággal a legkevésbé sem hízeleghetünk magunknak, a legjobb volna egy ebben a dologban otthonosabb mesterrel helyettesítenünk magunkat. Lehet, hogy egyetlen ez az ötlet, de valahogy William Blake jutott az eszünkbe, akinek át kellene adnunk, legalábbis ezekre a percekre vagy órákra a szót:

„...még el sem jött az éj, és a csillagokat már úgy rázta kék zsákjában az ég, mint aki méregeti, hogy elég diót lapátolt-e belé. Az éjszaka ömlött, éj előtt, a nagy színes ablakokon, mintha léket kapott volna a templom, és most ibolyaszínben zuhogna befelé a halál. A sekrestyefiúk lógatták rézhúzójukat, mint a kimerült, de még mindig lesbe ránduló kutyák, a miseruhák laposan heverték benne: száradó dohánylevelek a szegényember papírjában. Pendragon ott állt meztelenül: a fűzfák dideregtek, és a bodzabogyók sörétként verték a cinkék hátát, a felhők nagyot kanyarodtak, mint a bicsakló papírsárkány, ha árokba zuhant az a kölyök, aki pórázon rángatta vele a mennyet; a domban felborzolódtak az imakönyvek lapjai, mintha bosszúálló macskák szőrei volnának; a kütlánc leszakadt, és visszazuhan a vödörbe: köldökszínő halott anyja hasába, vipera a kőfészkebe... mi lesz? mi történik? új feltámadás vagy új halál? menny győzi a poklot vagy angyalok az ördögöt? vagy megszűnik immár mind a kettő? Nézd Pendragon keblét, nézd a bimbóját: láttál már lombos szőrű kutyát kis csont körül rágolódni? Se feje, se lába, csak borz labda az egész, melynek közepéből finom, hegyes ropogás hallszik. Ő az, Pendragon teste, mely ott világít a sekrestye homályában, olvatlan jég-ér fülledt nyáréjszakában...”

XIII. Apolló meglátta, ami az egyetlen látható volt: Pendragon nő volt! A legszebb! És XIII. Apolló (bár ebben a vonatkozásban már nem is volna szabad ezen a néven említenünk) megtette, ami az egyetlen tehető volt: halálosan szerelmes lett belé. Előjátékhoz még illik a „William Blake” jegyében eszkábált stílus vagy álstílus, de a lényeghez csak a legegyszerűbb tényközlés a méltó: Pendragon nő volt, és a százkét éves, nancsföldi Fioraio beléőrrült.

Igazán nem mondhatjuk, hogy különösebb módon izgatnak a szellemes irodalmi formák, és ennél fogva, mikor a most következő eseményeket úgy mondjuk el, hogy évtizedeket ugrunk előre, és onnan nézünk vissza a közvetlenül következő dolgokra, ez nem „trükk” (úgysem értenénk hozzá), hanem az a prózai kényszerűség, hogy mi is így találtuk feljegyezve; s nagyon is földhözköttettek lévén, nem kockáztathatjuk, hogy „képeletünkkel elevenítsük meg” az időbe és pergamenbe egyszer már ilyenformán beleragadt dolgokat.

XIII. Apolló, illetőleg, mint már sejtettük, ettől fogva Fioraio, nem jött többé vissza a dóm izgatottan várakozó hajójába. Mindketten kiszöktek a sekrestyéből, és azóta nem látták őket. Ez volt a nagy „interregnum”, éppúgy Londonban, mint Rómában. Üres Tower, üres Vatikán. És közben a világ legszebb nászrepülése, minden kispolgár és nagy költő közös vágyálma. Hosszú évekig tartott, egyesek szerint tíz, mások szerint még ma is, csak éppen a helyét nem tudjuk. Ahogy mondani szokás: minden „totális” hitetlenségünk ellenére van ebben valami nagyon alulról bizsergető, hogy Pendragon és Fioraio valahol még ma is „mézesszázadaikat”, hogy ne mondjuk, örökkévalóságukat tartják. De hát ez még játékos ábrándnak is túlzás.

Valószínűbb (kissé komikus persze itt a „valószínűség” szó), hogy úgy volt, ahogy egy írországi krónikás mondja: Fioraio tíz év múlva Rómába ment, ő már rég nem volt se

pap, se pápa, se isten, se ördög, csak éppen száztizenkét éves, és virgoncabb, mint valaha. A Vatikánban egy nagy szent hírében álló huszonkét éves pápa trónolt. Fioraio, aki „Júdások Júdásának” nevezte magát, azt kérte, hogy gyónhasson nála. A fiatal önkínzó szent még nem tudta, ki térdel a gyóntatószék lépcsője mellé.

„– ...messze Írországbán, a legészakabb északon, elhagyott romok között találtunk helyet magunknak, hogy ránk ne találjanak. Én egy ideig másfelé bujdoskoltam, hogy véletlenül se lássanak vagy találjanak együtt. Csak alkonyatkor merészkedtem hozzá. Szerettem volna, ha kéjorcájú birsalmák vagy hóviharként pergetett fehér orgonák veszik körül őt is meg az én utamat hozzá, de ezen a tájon csak romok voltak, értelmetlen csaták maradéka, szemét, sár, kőpor, felpukkadt bútorok és tornyok csontvázai az »építészet haláltáncából«. Mikor először mentem fel hozzá (egy romtemplom felső oltárpáholya volt, amelynek párkányán »áldás-békesség« kiáltással irtották ki a könyöklő királyokat, mi meg most fészket raktunk beléje, hogy örökre eltűnjünk a világ elől) – kissé beteg volt, lázas, sápadt, fehér bőrét lila, átlátszó ing borította vagy vibráltatta, mint a víz a tengeri rózsákat, melyek folyékony üvegje mögött nyiladoznak... Nehogy azt hidd, nagy pásztorom és nagy önkínzóm, hogy száztizenkét éves Júdásod széplélek, vagy hogy más efféle, nyiff-nyaff, pózos, kultúrás penészvirágok közül való! Ez a lila a te lilád is, ha nem tudnád, virágok, Krisztusok, bűnök, feltámadások lilája: a vadállati természet, a pihegő violák, a nyargaló szentek lilája – loptam! Érted? Loptam ezt az inget, a romok között egy szekrényben találtam: már a lopás akasztófaszagú nyersége is jelzi neked, hogy nem ópiumos budoárokbán affektáltam ki ezt a lila inget, hanem az élet közepéből vágtam, mint egy durva tollat vagy gerezedet a sors legyezőjéből. Szóvirágot, azt mondok – gyerekkoromban is feldöglöttem, ha zsupori apám nem vett nekem a tarka fagyaltokból –, most szokjam le róla? Elvégre a bűneimet gyónom, nem a szőreimet. Hallgass meg: ez a lila, tündérien áttetsző ing (megint ne a rokokópikantériára gondolj, hanem ahogy egy tojánhéjon átvilágít a madár születő szíve!), ez jelentette nekem a múlt minden szépségét, nyarát, költészetét, dallamos békéjét – mert körülöttem ugyan mi volt? Rom és pusztulás, jövőtlenség és elkárhozás. Tudtam, hogy London fejtelen, és a Vatikánban karcsú velencei poharaimmal kugliznak az asztaltetűn a kanálisra unt római kutyák. Szerelmem: életem egyetlen és első boldogsága volt – de a legocsmányabb csataterek romjai közé kellett rejteni, mint a tallért az árnyékszékbe. És ami előttünk volt? Akasztófa Pendragon királynak, kátrányos máglya a szajha és eretnek Fioraiónak. Mi jön utánunk? Lehet, hogy ami ilyen csodálatosan szép, azt halálra ítéli az élet? Mért volt ez bűn? Mért volt ez magányos? Mért volt ez jövőtlen? Mikor a falvakban rejtőzködtem, és tetves fogadók cselédszobáiban hallgattam az embereket: milyen gyűlölettel beszéltek mindarról, amik mi voltunk, és amit mi akartunk. Koldustarisznyámat belülről égette az elhagyott kastélyból lopott lila ing: és közben a sötét nagy gombos rézfödői mellett az emberek arról üvöltöztek, hogy letépik a nőkről a színes ruhákat, kicsavarják a lovagok kezéből a papagájokhoz való zászlókat, hogy Pendragon és Fioraio (– te XIV. Apolló vagy, csak egyetlen számmal odébb...) antikrisztusi botránya és bűne mind azért van, mert a falakat kifestették, mert a szőnyegetek tükörre szőtték, mert a miséken énekeltek, és a zsebkendőbe illatszert tettek – a színeket és a hangokat akarták kiirtani ezek az emberek a világból, úgy gyűlöltek minket: és azt hitték, hogy a rosszság a szépségben van, nem pedig a rosszságban.

Mondjuk, hogy Pendragon bűnös volt, sőt maga a megtestesült gonoszság: a lila inge vagy az inge lilája volt a bűnös? vagy a lelke, a szíve? Ó, nem bánom már azt se, öljétek meg a szíveket és a lelkeket, de a színeket hagyjátok: a lilát az ő idegcimbalmos

testén, az élesztőszín sávját a vár platánjain, a zöldek mérgét az illatszeres üvegek nedvében. Dögöljenek a piperkócók! száz éven át repedt fazékra daráltam ezért a torkomat, de az a flaska, az ő sátáni-alpesi zöldjével, maradjon! Így kiáltoztam, de tudtam, hogy hiába, a bolondok agyon fogják verni a madarakat, mert tarkák és füttyülnek, és csúszósra fogják nyalni a brigantik pofáját, mert szemétszürke álarcba fognak öltözni.

Pendragon ablaka a folyóra nyílt, piszkos jégdarabok és a sziklába fennakadt hídcsonkok ténferegtek rajta. Ő maga az ablak mellett hevert, egy vörös ágyon, szűrős, recés darócú párnái voltak. A fal mellett kis könyvtár – igen, kacagni fogsz, könyvtár, az, amit magunkkal tudtunk vinni a szökésbe, és amit – újból és újból előfordul a szó – loptam útközben. Ő, az a vérengző-mély szerelem, amit mi éreztünk – mert Pendragon többé azt se tudta, hogy Ygraine a világon volt: mióta az ördög az én hasnyálamban nyújtózott, mint mocsárban a varangy, az az egészen örült szerelem szereti a könyveket, a tudást, a képeket és a gondolatokat, mert a könyv izgatott dolog és megörökített dolog, s ki akar mást ilyenkor, mint izgatottságot és örökkévalóságot?

Néhány paraszt ott veszelődött a folyóban valami új híd cölöpeivel – miközben a pisztrángok kacagtak, mintha az ég örömének szikrázó nyelvei volnának. Se múltunk, se jövőnk, s a jelenünk is oly titok, mint egy félig hallott harangütés, melyről nem tudjuk, hány órát vagy milyen ünnepeket jelent? Szerettem volna az ingét élvezni, a színek egyetlen hiteles tanítását, de folyton magam előtt láttam azt a medvekucsmás alakot a söntésben, aki a »tarka falirongyok és lotyóréklik« letépéséről beszélt. Úgy féltettem ezt az ablaka mellett hervadó virágot, mintha a nagyszájú kucsmás már oda is támasztotta volna a létráját a párkányhoz, hogy széttépje Pendragont, nem azért, mert rossz, hanem mert szép.

Ó, XIV. Apolló, közös Péterünk szent, de még zöld almája (mért ne lehetne a bűnös az ártatlan oktatója?) – te nevelsz, mert könyvtárad hatalmas palota, létrákkal és szélkakasként forgó gyönyörű glóbuszokkal, selymes könyvjelzőkkel és katalogizálókkel, de a mi »könyvtárunk«?

Mi aztán nem voltunk »intellektualisták« – nekünk a vers és a kép, a mese és a história olyan volt, mint a malaga, a csók, az ópium vagy a nimfakukacos tengerszemek: mögöttünk kétségbeesés, körülöttünk a piszkos stílustalan halál, és előttünk? Magány, betegség, száműzetés, részvétlen semmi. Hogyne imádtuk volna a könyveinket, mint gyógyító kígyókat vagy buja tollfészkeket! Milyen siralmas látvány: a falon néhány polc, egyszerűbb nem is lehetne, közönséges deszkák. Ha egymás mellé teszem: hajópadló, ha doboznak: koporsó, ha patakra hajtom: híd, ha elvesztek egyet: vasalódeszka, ha emeletezem: alhat rajta matróz a hajófenéken, állhat rajta lencsezsák vagy zsírosbödön a kamrában. De nálunk könyvek álltak rajta! Milyen sok deszka, milyen kevés könyv. Csupaszon látszott a fal az üres pallók között, a pár könyv úgy csellengett a megtermékenyítetlen polcok között, mint elátkozott kaptár lépén a haldokló herék.

Ó, XIV. Apolló, a Vatikán könyvtára most a tiéd. Egyszer az enyém volt. Enyém-tiéd, enyém-tiéd, milyen szégyenletes, szomorú, örök hinta, gondolhatod, mit érzett Fioraio a hóval édeshülyére cukrozott északi Írországból, mikor tarka atlaszok, ezerképes mesekönyvek, latin, arab, görög és bolond írók várkapu nagyságú és borzas-dongó kicsinységű könyvei, könyvdzsungelei után: ez a pár maradt meg nekünk.

Egyedül kódorogtam a környékbéli falvakban: a söntések bádorpultjától ellöktek a nagyszájú mindentudók, beszéltek Angliáról és Rómáról, pápaságról és Európáról: a legutolsó okádó-automaton is letorkolt, engem, aki egy aranyrőzsával vagy egy kiközösítéssel jóformán a hold járását is megfordíthattam volna. Ez úgy hangzik előttem

bizonyára, mintha én *megbántam* volna, hogy az egész világot elvettem (ami ugyan nem sok, ha bölcsen gondolkozunk, nem pedig úgy, mint az emberek). Pendragon vió-lás-jeges-veresnyés színeiért, sőt az Istent is odahagytam, gaz és kerge pásztor (ó, ta-lán az sem olyan sok – ne szólj közbe, XIV. húszéves Apolló, »megérik minden«): pe-dig nem így van...

Bizonyára olvastál meséket, ajánlanám, én a gyónó a gyóntatónak, hogy még most is olvass – és azokban sokat fogsz hallani, milljószer előfordul, hogy a perza sahból koldus lesz, a francia királyból ceyloni gályarab, a valenciai hercegnőből egy barlangi medve mosogatónője, ha ugyan kell neki az ilyen. Én ezt éltem át. Milljószer olvasunk egy dolgot, és rendszerint *egyszer* éljük át, ilyen az élet játéka. Bezzeg, mikor átéljük! És nem elég, hogy tudtam, valamit elvesztettem, azt is tudtam, hogy mint senki fogok meghalni. Nem tudom, megérted-e, amit mondani fogok: *nem* ez gyötört, hogy én, ti-szavirág Fioraio, úgy fogok megdögleni, mint egy eszelős kocsmatöltelék, aki úgy szá-molgatja maradék garasait, mint aki babot vagy sárgaborsót válogat piszkálva-szemel-ve az asztalon, nem, nem rólam volt szó. Hanem hogy aki a világot alkotta, azt úgy al-kotta (Istennek jutott eszébe e sárga jux?), hogy az olyasvalaminek, ami én voltam, amit »képviselek«, érted? – annak mindenképpen el kell pusztulnia. Aki úgy füttyült és lógott az akasztófán, mint én, aki vadja voltam a Krisztus-követésnek, az részeg, kiát-kozott eretnek lesz!

Tudom, érzem, hallok a lélegzésed szaporaságán, hogy nem akarsz feloldani en-gem, és terhedre vagyok. De aki úgy szereti végig a szerelmet, mint én és a sárgadinnye hajú Pendragon, abból a szerelemből se házasság, se boldogság, se egészség, se medi-terrán nászrepülés sohasem lesz. Krisztus-követés? – eretnekség e földgolyón. Halá-los szerelem? – a meddő boldogtalanság biztos záloga.

Vigasztalnom kellett volna a beteg Pendragont, de én, a vén, cirkuszba való önző hisztériás, akit már nem az Isten vére, hanem a környékbeli zsaroló kocsmárosok pisz-kos lőréje fűtött csupán – én neki is a megégetett szentekről és a kerékbe tört szerel-mesekről beszéltem, önkínzásomban vakon megfélelkezve arról, hogy őt is kínozzom.

Lent hömpölygött a folyó, hol trágyabarnán, hol kőrözsaszürkén, mintha lázas mo-csár vagy cseppfolyós idő lenne, felette alakult-gomolygott az ég. Hány tél ködét lát-tam ott túrósodni a távoli házak fölött, hátrkapott vörös lábú sirályoktól át- meg át-nyikorgatva – hány nyár kékje izzott felettünk, fekete rácskockákkal megszaggatva (örök ablaklécek: ha behunytam a szememet, fehérén láttam ezeket a vonalakat, és a világosság sakkját mind feketének) – az ablak mellett a vörös párnák, ágyánál a kis fe-kete asztal, lapos vasfeszülettel, melyet én adtam neki. Éva váza nem volt úgy bent Ádám csontjai között, mint ahogy ez a vasdarab nőtt a mellcsontomhoz; de szabad-e mást adni másnak, mint ami halálosan hiányzik utána nekünk!? A homokórán ott ját-szottak a tavasz színei, mellette a lámpa óriási gömbje, festett, égetett agyag – bizony-talan kékje olyan volt, mint a folyó alattunk és az ég felettünk. Lábánál óriási tükör, magas, keskeny üveg, mint a gyerektolltartók tologatható nyelve, vagy mint egy ko-porsófenék. Ott égett benne Pendragon fehér lába és vörös haja, a lámpa borongó per-gamendobja a bakancsfűzőre emlékeztető nagy hurkolásokkal, a feszület és az óra, az árva könyvek, a felhők, a sirályok, a túlparti dóm: azáltal, hogy mindezt mindig *két-szer* láttam, valami kifejezhetetlen örökkévalóságot, igazságot és véglegességet kapott a dolog.

Szerette a félhomályt is, mikor a lilásrózsaszín és sárgásezüst bizonytalanságban meg-gyulladnak a még savanykás-éretlen lámpák (a szín *nem* nüansz, a szín az egyetlen vad

élet: ismerem a koromat, nem »pasztellezünk«, hanem címereket pacsmagolunk!). Máskor meg borzongott tőle, és fürdött az erős fényekben: a mennyezetről (hányszor beázott!) vascillár lógott, mint valami legyezősen szétterülő pávaszárny.

Lehet, hogy van, aki azt hiszi, bolond vagyok, mert *tárgyakról* beszélek, pedig a tárgyak *maguk* az érzelmeink, a szerelem. Ó, XIII. Apolló nőszült egyszer Nápolyban, a spanyol Vörös Anna lett a felesége – hol van az már? Él? Hal? Nem tudhattam. De ki tudta ezt rólam? Szerettem volna feleségül venni Pendragont – mit törődtem én Írország mocskos hóganéjos romjai között erkölccsel, kánonjoggal és elveszett múltam más efféle szenvedélyeivel? Oltár elé akartam vinni, úgy látszik, jobban szerettem az oltárt, mint a vallást.

De mint kérőt – kikoszaroztak.

Vígjáték ez vagy ásítottató kispolgári tragédia? Alacsony, széles, vastag fonású szalmazéken ültem (hányszor futkározott Itáliában meztelen talpam az ilyesmin: a genovai meg lucai uszodában! – mi az a százötz-százhusz év távolság, nem igaz?), fekvő S alakú szokásos karfával, ritka léces támlával, és Pendragon merengve hallgatta Matuzsálem-kérőjének »ajánlatát«, ahogy a regényekben mondják.

Pendragon magányos volt, melankolikus, önző és beteg, mélyen szűz és nosztalgikusan perverz, öngyilkos jóság és változhatatlan konokság keveréke, egész léte a bánat óriási hulláma és a síró gyönyör antikrisztusi sikolya... a lelkek elemzése sohasem volt erős oldalam, nagyon durva műkedvelésekkel próbálom most is előtted érzékelteni jellemét.

»Késő, késő« – mondotta mindenre. Nem akar elveszteni, ezért nem lesz a feleségem. Folyton megértettem, és folyton lázadtam is ellene (és megértésem ellen). Egyszerűen azért, mert képzeletem (ha elemezni képtelen voltam is) átélte jelleme fantasztikus sajátosságait – ugyanakkor egy tenyeres-talpas kolduló fráter (nagyon is nem degenerált) józansága is dolgozott bennem, amelyik nem volt hajlandó belenyugodni a lélek vegyeszeti zűrzavaraiba.

Azt mondta, hogy tönkretenné az életemet, ha a feleségem lenne. *Nem* az szeret igazán – folytatta –, aki folyton azzal akar lenni, akit szeret. És a vén Apolló (már rég nem volt az) bólogatott, és megértett. Aztán lemászott a toronyból valami kocsmába, hogy bort hozzon (kissé, vagy ahogy Pendragon játékosan mondta: »küssé«, messze volt a Vatikán, a »caves du Vatican«) – és lent a csaposlánynak elpanaszolta kikoszarozottságát. Ott már nem voltam megértő »pszichológus« (még a szó is oly bandzsán buta): röhhögték is rajtam, körém gyűltek a kocsisok és olajszagú bakterek – százszor el kellett mesélni nekik a százhusz éves kiebrudalt kérő burleszkjét. Hol voltam otthon? Pendragon üvegházában? Vagy a söntésben? Itt is, ott is, itt sem, ott sem, mindenütt, sehol. Lassan őszre járt az idő, hűvösödött, mint a félbehagyott tea a csészében. Nyáron még Skóciában bujdosunk, hosszú, vékony, nefelejcskék eres lábai vígan gázoltak a fűben és patakokban, átlátszóak voltak, mint a gyöngyház vagy a pillangószárny, törékenyek, mint a gyűrűs-ízelt nád; a hús remegett kékes fényében rajta, mint a legkoraibb gyümölcsvirág a tavaszi ágon. Ezek a gázlólábakon a skótok kék-fehér kockás kurta nadrágja volt... (néha az emberek leszúrnak valahol a határban egy botot, és a tetejébe tesznek egy frígiai vagy miféle zacskó alakú süveget – ahogy az a pálca van együtt a lötyögő sapkával, úgy voltak ezek a flamingókörzők a rövid, de bő nadrággal). Ez marad számomra örökre a nyár: drága vitorlák, milyen kalózhajóvadsággal csattogtak a csontjai árbocán – pedig törékeny volt az egész, mint egy avilai szitakötő.

»Mint, mint...« – akik fiatalabbak, mint én, ezt »hasonlatnak« szokták nevezni, és bizonyára joggal – ócsárolják is annak barokk zsúfoltságát; de én már nagyon öreg vagyok, a zsebemben hordhatnék akár három halált is (...ásványgyűjtő kölykök óriási kavicsokat... gyűjtsd őket még te is, XIV. Apolló, lelki dedunokám, angyalüköm...) – én tudom, hogy ez nem »hasonlat«, hanem az egész világ minden összefüggésének szerelmes, látomásos, érzéki magamban hordása: talán maga a *vallás*, ha egy ilyen ringyó renegát, mint én, piaci Júdás, használhatom ezt a szót.

És az ő szandáljai és az enyéme! Ha van télkerted itt a Vatikánban (nekem volt) és szeretsz mulatságos dolgokat is a falra mázolni (én szerettem), akkor ferd le az övét és az enyémet egymás mellett: a kérő és a megkért! Hosszú lábujjai voltak, szinte göndörödtek a körmös végükön, mint a szénavilla ágai – olyan színekben opálozott ott a bőre, ahogy az alkonyi édeskés-spleenes borulatot szerette –, és rajta a rikító, krétánál krétább fehér szandál. Hideg korzikai hullámtaraj? Dioklecián fürdőinek vakító csempéje? Böffenő magnézium? Apácák vagy orvosok maró, éteres egészsége? Könyvmoly kamaszok lába szára, ha először hajtják a homokfürdőbe? Milyen hidegen, milyen aszketikus-kleopátrásan ölelte a fehér szíj ezt a remegő lábfejet: sikító hó az elfajzott harangvirágon. Ezért hagytam el a Vatikánt, Istent, mindent. És közben kikosaroztak.

Nem rossz farce, ugye, XIV. Apolló. Mesélhette nekem Pendragon, hogy nem a házasság a fontos, hanem a szerelem – be is láthattam, ahogy akartam (be is láttam): mikor úgy elnéztem ezeket a dérrzdületű és zongorabillentű biztonságú lábakat, volt mit mosolyogni magamban a sorsomon. Én rongyos voltam, piszkos, fésületlen. Azt mondod, hogy nincs ebben semmi újdonság, elvégre régen is Európa Maszatos Péterje (nomen est omen) voltam. De hát hiába, a különbség óriási volt – mért? Fölösleges magyaráznom. Én, aki régen úgy játszhattam a királyokkal, mint a kismacsákkal, most nemegyszer leültem valami falusi kisbíróválasztásra, és örültem, ha a kántor tökrészen a kályhának támasztva meghallgatta a véleményemet. Ó, a keserű komédia. Mikor pápa voltam, és vakarózás közben agyonütöttem egy legyet: a párizsi egyetemen ennek jelképes magyarázatáról vaskos fóliánsokat olvashattam. Most, mikor az agyam és szívem minden százéves gyümölcsét kínáltam a lókupeceknek, rám se hederítettek, legfeljebb a végén úgy félvállról odaköpték a fogadósnak, hogy »na, adjon ennek a vén tekerőnek két decit az én számlámra«.

Boldogtalanul meghalni? Tudod, mi az? Nem mintha sokat gondoltam volna a halálra, elvégre az ilyen szicíliai betyárok nem hálnak meg náthától a kamaszokban – de tudtam, hogy se Vatikánom, se falusi tanyám, se szerelmem, se feleségem, se házam, se Istenem nem lesz többé ebben az életben. Ez nem »lamentoso«, ahogy a kiherélt kottapittyevetőők mondják az énekkarodban. Ez anyag és adat.

A piszoktól mindenféle betegséget is kaptam. Pendragon nem engedte, hogy vele lakjam: se Vatikán, se nászágy – olyan sorsra jutottam, mint Tintagel a rongyvárában, mióta Ygraine-t elküldte magától. Viszketett a testem, faluvégi jvasasszonyok kenceficéit mázoltam a bőrömré (ahelyett, hogy a nápolyi Nap söprúzta volna végig gyógyító aranyával); széppé és ellenséggé tette számomra az önző (vagy tán sokkal inkább *éncélú*, mintsem képzeltem?) Pendragont az a tény, hogy ő megmaradt szépsége teljes frissességében és ápoltságában, míg én odahajtottam tehetetlen fejemet a nyomor-nak, mint borjú a vágóhídnak.

Illata a régi volt, haja pompásan lombosodott, tele fénnel és levegővel, romszobájában minden csillogott, mint a zománc: volt ebben nagyvilági előkelőség, apácás puritánság és idegbeteg mosdásszomj.

Közben valahonnan előkerült egy törvénytelen gyereke is – és amit azzal csinált, nagyszerűen mutatta lelke sokféleségét. Egyrészt oly távol volt attól, hogy anya legyen (akár kisvárosi, akár egzaltált szűzmáriás, akár egyszerű állati értelemben), másrészt meg valami erkölcsi görcsből (amely talán épp azért olyan végtelenen aszkétikus és önfeláldozó, mert a nagyon is érzett belső közönyt, nihilt vagy erkölcsnélküliséget leplezi önmaga előtt) mindent megtett érte. Ha látta, hogy egy gyöngéd, »tündéranó« szavával valami jót tehetett a gyereknek, akkor boldog volt, mintha a vén kilapátolt bakja (mármost: mea santità...) a világon sem lett volna. Igaz, hogy mikor meg arra jött rá, hogy érzékeny-közönyös fattya milyen megközelíthetetlenül *más* világban él, mint ő maga, akkor meg oly szenvedélyesen elkeseredett, hogy nem győztem csodálni ideges, kétségbeesett és utálkozó mozdulatainak, szinte a szmirnai árusok vitustancára emlékeztető rángását. És ebből kellett mégis születnie a középkornak... hogy ki volt ő? Egyelőre még nem mondok meg neked a nevét.

Ajjaj, ez volt az én bajom, hogy az emberek mind olyan »összetettek«, »ellentmondóak« és »szövődményes lelkűek« voltak – és mivel valami csak maradt bennem a gyónató rutinjából (furcsa lehet ezt így hallanod, XIV. Apolló), próbáltam megérteni őket. De hogy áll egy katániai citromtolvajnak (mert az leszek, atyám, még a halál hegedűtokjában is lenn a temetőben) – hogy áll az ilyennek (hadd prüszsentsek előbb egyet) a lélekelemzés? Jó pap holtig tanul? De hát én már pap se vagyok, csak tanulok, mint céltalan tudás potya hordárja.

A faluban élt egy asszony, mindenki szeretője, minden képzelhető bűnök cseresznyéskosara. Mikor a keresztlánya térdig felhúzott szoknyában lépett be a templomba, mert a lépcsősüppedékekben összeállt az esővíz, három napig olyan siránkozást csapott, hogy még a templomot is föl akarta égetni, nehogy ennek a bűnnek nyoma maradjon. Ha csak képmutatásból csinálta volna, akkor persze hogy nem volna benne semmi meglepő. De *őszintén* esett kétségbe. És? A tehénfülű, kiszűrözött ex-Apolló megértette. Ez is »patience«... Minden vallási gondolat vagy érzés távol állt tőle, ha misztikát lát, köpik egyet, ha pappal beszél, nihilista kiábrándultsággal mosolyog, de mikor a gyerekek első áldozásra mentek, velük együtt énekelt, gyónt, penitenciázott. Ezt hívják »összetettségnék«? Legyen...

Én csak ritkán mehettem Pendragonhoz, néha heteken át nem engedett magához. Nem mintha »magasra akarta volna tartani a cukrot«, nem, efféle közönségesség sem neki, sem nekem, még csak lidércálmainkban sem jutott eszünkbe. De fáradt volt, mérhetetlenül fáradt, nem tűrte az embereket, legkevésbé egy ilyen meghibbant ciprusi Othello-félet, mint jómagam, tele lármázó demagógiával és mutatványos-stiklikkel. Az üres napokon hát kóborlásra voltam ítélve – ahol én húzódtam meg, ott nem lehetett lakni, csak halottnak. Ezek az írországi földek, mint már mondtam, még nem heverték ki azokat az alvilági és szennyes csatákat, melyeknek romjai adtak hajlékot bujdosó és halálraítélt szerelmünknek.

Kódorgás közben mesélte egy asszony, hogy a férjét, más katonákkal és lovakkal együtt, egy gödörbe dobták – most ki fogják ásni, és a falu temetőjébe viszik. Nézzem meg én, hogy valóban az ő férjét ásták-e ki, ő nem tudna az eltorzult holttestre ránézni. Elmesélte, milyen ruhában volt, miféle jelvényekkel. Ihaj! Mikor vagy nyolcvan-kilencven év előtt Rómában a kriptákat »tisztogattuk« (a bosszú szereti ezt az ízetlen kifejezést): ki az eretnek pápa, ki a szent, kit kell holtá után detronizálni, kit meg glóriába szorítani, mint a színes ablakot ólomkarikába, bezzeg másképp festett akkor a valógatás! Féltekeny királyok, szadista hercegnők, komédiázó arab orvosprofesszorok...

Ez volt ám a halottkém-processzió! Esett az eső, az erdőszélen a fák olyanok voltak, mint a szivacs, a nagy, lóbél alakú fekete felhők a földre nyomódtak, fújt a szél, úgy, hogy a borbély cintányéra nem lefele lógott, hanem feküdt a szél hátán, mint valami lángos a tepsiben.

(»Odalent délen«: ragyogó nap volt, mikor lementünk a kriptába – míg rám vártak a hercegnők, addig a halaimat és a madaraimat etették, esetleg fogócskáztak a sűrű ciprusok alatt.)

Micsoda kancsal piszkos papot húztak elő valami sekrestyeodúból, és még ő noszogattott engem, összetaposott zsíros kalapjával, rongyos imakönyvével. Aztán a jegyző, részeg is, meg vak is, csak azért tartják, mert a felesége úgy ordítana, ha elbocsátának, hogy hasra esne a községháza – a bakterek és katonák, a kíváncsiskodók és jósoló cigányok, akik ilyenkor odagyúlnak.

Bezeg nem láttam a trieri érseket, aki selyem álarcot kötött az arcára, hogy a hullaszag meg ne fertőzze – sem siguenzai Violaiaát, aki taplóférje taplócsókjai helyett hullakotorászással próbálta csáléra ment nászát elfelejteni... és nem ment egyáltalában a fejébe, hogy én nem panoptikumot nyitok Róma pincéiben, választófejedelmi klientéla számára, belépődíj három érsekség vagy egy portugál trónutódlás, itt a legújabb eretnekpápa-hulla, tessék, hölgyeim, még van két üres hely – igen, ezek a Violaiaák így képezték, de XIII. Apolló nem, noha igazán nem volt, nem is lesz olyan cimborájuk a komédiásoknak, mint én. Csak persze az árnyalatok, ó, az árnyalatok – minden azon múlik: én valami más is voltam, mint hullabajazzó. Erkölcsös! Igen.

Hogy mi bajod van, zöld kis utódom? Hogy a bűneimet mondjam, ne az erényeimet? Először is a gyónás az egész élet bevallása, az *összes* padlókockák, fehér is, fekete is. Gyónás: vallomás. Te szent vagy, respektálok. Én érett, ó, nagyon érett, kifolynék Éva szája szélén, ha belém harapna. Respektáld. Ezért taníthatlak. Másodszor is, ez az éréssel függ össze nyilván: összefolynak az erények a bűnökkel, és aztán egy idő múlva majd egyikről sem lesz már szó. Mindegy, elvégre nem bölcsekedni akarok, hanem az életem »kriminálnovelláját« elmondani, legalább szilánkjaiiban: hogyan lett XIII. Apollóból falusi halottkém, mialatt Pendragon, a szerelme – mit is csinált? Még jobban szenvedett, mint én. Csakhogy az öregkor szemével a szenvedés már nem októberi elégia, de nem ám, hanem: köpés. Egy káromkodás és egy röhej. Nincs »tragédia«.

Szegény özvegyasszony, hogy szorongatta a kezemet, mikor mentünk a sír felé – gyászfátyolából szurkos »umslag« lett az esőben. Már ezredszer elmondta, hogy a férjének fehér-vörös csíkos nadrágja volt, báránnyal bélelt, térd alatt legyűrt puha csizmája, a sarkantyúja kakastaréjformára volt kivágva, a mellén egy nagy megzöldült réz-Krisztus lógott, családi ereklye, a fáját, éppen Jézus nevében, szétlőtték. Én hallgattam, hallgattam, és jobban szerettem ezt az ismeretlen katonát, mint az exhumált eretnek vagy nem eretnek pápákat (török rabszolgák húzták meztelen vállukkal a köteleket, melyekhez a nehéz márvány sírfedelek voltak kötve: Violaianak, láttam, ez elég jó hors-d'oeuvre volt, mielőtt előkerültek a feloszlás lárvái) – ó, Uram Isten, minek voltam én pápa, ha közben mindez megtörténhetett: ez a szenvedés, ez a céltalanság, ez a névtelen semmibe botorkálás, hol nyugodjon meg alkonyodó szemem? Ez a férfi meghalt: érdemes volt élnie? Egy nászéjszakáért? Bizonyára nem – a férjek úgy másznak ki a feleségük nyekkent nyoszolyáiból a hivatalok szemét íródeszkái mellé, mintha az árnyékszékből vagy egy másik fináncbódéből jönnének. Ha olyan fene nagy mámor vagy misztérium vagy mi az ördög csudája volna a Dionüszosz lepedőpártija, hát ragyogna az arcuk, mint a flanellal sikált alma bőre, de nem! álmosak, fantáziátlanok, gnómok

éppúgy, mintha nőt sose öleltek volna. És ha misére mennek? Érzik az Istent? Éppolyan hülyén tekéznak a kocsmá hátlujában, mintha házinyulak volnának. Se nő, se ostya nem érte meg nekik az életet. Miért halt meg? Mert egy neuraszténiás vagy krakéler (ő, két áldott variáció! foglalkozol a szférák zenéjével? van hallásod?) vidéki gróf egy másik neuraszténiás vagy krakéler gróffal összevezett. Vagy mit bánom, ha nem gróf, hanem király vagy pápa vagy isten. Állat öl, ember öl, mindenki öl. Az ölésért. Minek ehhez címer, meg haza, meg vallás, meg társadalom, meg szegény, meg gazdag, meg korona, meg szentföld – ölsz, mert ölésre születél. A jövőért? Esméért? Miközben ott dögledezel a hordágyon, már rég röhögnek az eszméiden – azóta új van, azért illik már megdögleni! Elérte egy háború a célját? És ha elérte volna – bizonyára még állatibb és hülyébb dolgok sültek volna ki, minthogy céltalanságba fulladt. De ez az asszony sír. Minek élt ő, az urával együtt? Se gyönyör, se pénz, se cél, se hírnév. Csak ez a mártássűrű eső a férje gödrébe.

Ahogy ástak, megtelt vízzel. Nem vagyok realista, mélyen unom. De ezt a levest aztán egye meg, aki főzte. Sátort vertek a sír fölé. Az özvegy ott zokogott vagy száz lépésre a sírtól.

(És mi vittük – évtizedekkel ezelőtt – aranykerekű hintókon, ezüstruhás princessz-angyalokkal, jegenyemagasságú, arab hímzésű zászlókkal, királyi zenekarok és püspöki tánciskolák kíséretében a halott nepótákat és álarcos kondottierket.)

Olcsó kontraszt? De még milyen olcsó! Olcsó, mint az egész világ. A gloriólás sellyemfiúk éppoly haszontalan cíncerei ennek a viccuniverzumnak, mint a zokogó özvegy. Minek sír? Mért nem nevet? Bár nevetni éppoly értelmetlen, mint zokogni – a világ sokkal nagyobb szemét és kloakahalandsza (mért ne lennének a szavaim éppoly durva színűek, mint azok a papírkendők, melyekbe a válogatott narancsokat gyúrtuk Szciliában?), semhogy nevetést vagy sírást érdemelne.”

Közben talán érdemes feljegyezni, hogy a gyónás ilyenformán történt. A fiatal, sápadt, húszéves pápa egy X alakú, támlátlan kis széken ült. XIII. Apolló ordenaré frázisaitól egészen magába hüppedt (mert valljuk be, hogy „szemét” és „kloakahalandsza”, attól eltekintve, hogy művészetileg és igazság szempontjából is egészen hatástalanok, valóban nagyon közönségesek), miközben a vén Apolló föl-alá rohangált az üres teremben: a kikiáltó, a hisztériás Shylock és a kútba esett próféta keveréke. Látszott, egy életen át megszokta, hogy egybegyűlt világrészeknek prédikáljon, óriási erkélyekről – most csak a vatikáni kongó terem visszhangja volt a közönsége.

„– A temető mellett volt egy kocsmá az *Özvegy Szamárhoz*, annak volt egy különszobája előkelőbb kupeczek számára. Oda hoztuk a tetemeket ideiglenesen. Felismertem az özvegyasszony férjét, szegény olyan izzadt benyomást keltett, mintha hat hónapja rohant volna, pedig nyilván feküdt azóta. Lám, ez a szerelem: halottkém lettem az *Özvegy Szamárbán*. Ez egy olyan napon volt, mikor Pendragon megengedte, hogy meglátogassam. Este elmondtam neki, amit láttam. Talán életem legnagyobb bűne. Szépen mondtam el, színesen, mint egy granadai komédiás. Van-e nagyobb bűn, mint az élet legnagyobb szomorúságából színházat, pózt, művészetet csinálni? Vagy ez az egész ripacskodás természetes másik oldala a szerelem Júdás-florinjának? Minek is bántam? Bizonyára régi rossz szokás. Pendragon szépsége és a szegény rézrucifixos, lóhússzék-szagú zsoldos: különböző dolgok? Az én meddő trubadúrságom és az özvegy nyava-

lyatörős bánata nem ugyanazon ismeretlen természet hamis hangszerezen játszott dallamai? Ó, de megnyálnám az ólomvesszőmet, ha megereszthetnék még elkárhozásom előtt egy körlevelet *Nulla distinctio* kezdettel!

Látod, megint az »összetettségek«: oly mindegy volt nekem akkor már rég Lucifer vagy Gábrriel, Cézár vagy giliszta, szerelem vagy székrekedés, tavasz vagy erkölcsrendőrök – és! És! Mégis dideregtem a félelemtől, hogy bűnt követtem el. Bűnt, már akkor, mikor elvállaltam a halottkémkedést, mert talán erősebb volt bennem is a sátáni kíváncsiság, mint az evangéliumi részvét, több volt a plasztikonreklámból, mint az imából. Ezt el is mondtam Pendragonnak. Pendragon vigasztalt, nyugtatott. Utálta ő is, megértett ő is.

Meggyújtottuk a lámpát, becsuktuk az ablak fatábláit – a nagy medvedongók úgy vágódtak neki a kora őszi estében, mint a cimbalomverők hüvelykje a húroknak. Azt hallgattuk. A fény lágú volt, de azért a keskeny és magas tükörben felgyújtotta a színeket. A lélek zúrzavarát és az élet végleges értelmetlenségét mégis biztos és idilli csendéletbe foglalta az örök tárgyak kerete: vörös dívány, alacsony asztal, Pendragon-csípőjű homokóra, a lámpa majolikatókja, az ernyő tündéries malom- vagy köszörűkorongja, a lapos feszület, a Chianti-flaskák szalmája a karosszékemben, a skót lábtakaró, a düllöngélő árva könyvek a polcokon, a vakolat alattomos pergése a pergamenen, melyet a mennyezetre szögeltünk, hogy a rongyos szőnyegek tisztán maradjanak. Szerettem volna maradni, de Pendragon elájult volna a fáradtságtól. Vakaródzva (mondtam, hogy rühös lettem ebben az időben) kerengtem lefelé a csigalépcsőn, hülyén született kacsacsőrét láttam, ahogy laposan nyeli a vizet, mikor éktelen szandálom lafattyolt a lépcsőfokokon. Nagyon átkoztam Pendragont: és ilyenkor a lehető legsürgősebben próbáltam megérteni.

(Múltkor, nevetni fogsz, meg kellett foltoztatnom a szandálomat; olyan kedves vargát, mint aki megragasztotta, életemben nem láttam. Ilyenkor a hajamat téptem, hogy mért nem ülök még mindig ott, ahol most te dideregsz, influenzás verébként, szenteséges utódom, hogy kenném szalonnával, áztatnám borba, húznám bokától csípőig lábára a piros harisnyát! Így meg éppen hogy pár garast tudtam adni neki, azt is biztosan Pendragontól koldultam. Elég az hozzá, hogy mikor másodszor jött hozzám ez a foltozó, tudod, mit csináltam? Ismétlem: a legkedvesebb ember volt, akit csak láttam, pedig nem tegnap bűjtam ki a hátulgombolósból. Elszöktem hazulról! Elszöktem! Oly szép volt, oly kedves, oly természetes, tiszta és megható ez az ember (hogy biztosan tévedtem, az más kérdés, én akkor kedvesnek láttam), hogy nem tudtam volna hozzá méltón viselkedni. Félszeg lettem volna, hazug, szeszélyes; én is, ő is kínlódtunk volna. Tehát? Elszöktem. És megkértem a szomszéd kéményseprőt, hogy vegye át ő a cipőmet. Így is történt. Mikor hazavetődtem, a kéményseprő mesélte, hogy a varga mélyen meg volt bántva: annyira megvetem őt, hogy szóba se állok vele. Képzelheted, mit éreztem. Hát ha *én* ilyen vagyok, akkor mért átkozom Pendragon hideg szívét? Hideg volt az én szívem, mikor elbűjtam Hubdugh (még a nevét is megjegyeztem) elől? Bizonyára az én beteg démonom is így van velem, ahogy én szandálenyvezőmmel.

Szerelem, szerelem: és közben mi volt a szerelem Pendragon számára? Küzdelem a testi kimerültségével. Nem ő, nem én, nem a szerelem, hanem saját teste volt a leglényegesebb és legidegenebb dolog. Szerelem, szerelem – és közben mi volt a szerelem az én számomra? Se Vatikán, se otthon, se Pendragon. De ténfergés, száműzetés a patkányfogó gengszterek közé, miközben a nő úgy virított felettem, mint a tiltott fa gyü-

mölcse. Néha megrázhattam. Természetes, hogy otthonom nem lévén (a Vatikán, mint már mondtam, »küssé« messze esett tőlem ez idő tájt), afféle csavargó lettem. Betegség és csavargás, ez is nászéjszaka, ez is Trisztán-felvonás az Apolló-operában.

Pendragon egyszer kórházba került. Képzelted, mivel bujdosók voltunk, hova kellett dugnom! Hegyen-völgyön túl, messze a katedrális romjaitól. Ez már október vége felé volt. Alig tudtam eljutni hozzá, hogy meglátogassam. Az előjáték megint nekem való volt. Amerre jártam, mindenki fegyverkezett, forrongott: Anglia is, a Vatikán is a fejetlenség végső fokára jutott, miattunk, a szerelem miatt. Az egyik fogadóban, ahová az eső elől behúzódtam, egy fiatal legény, valami szarka formájú vadász, kenyerem és fröccsöm mellett (mi volt savanyúbb, a kenyér vagy a bor?) elmesélte, hogy a világon nem volt nagyobb gazember, mint XIII. Apolló (hány ilyen vígjátékot körmöltek a firkászaim, most én lettem a hőse, azzal megkevertem a serclimmel a karcost) – az ördögben mindenki hisz, az Istenben senki, mert hiszen az Isten tűrte ezt a férges fenekű farkast, az ördög elvitte, az angol királlyal együtt, éppen elég volt belőlük. Nem lesz egyház, nem lesz Anglia, se király, se püspök, se esküvő, se keresztelő.

Magam se tudtam, mit érzek. Azt hiszem, ezt a kettőt: szép olasz emlékeim, mint képek, és az idő gyomrában már szerteemésztett hangulatok, fájta, de ez csak afféle »lantoló« fájdalom lehetett, és a költészethez soha semmi közöm nem volt, ha csak az nem, hogy együtt fütyültem velük egyszer Velencében, hogy kapjanak kenyeret meg sőt. Nem értek a betűk történetéhez, nem is akarok, de azt hiszem, ettől még nem lesz Fioraio-fejezet a krónikákban. Mindegy. Szóval ez volt egyik érzésem. De hol voltam én már ekkor az érzéseimben való hittől?... A másik inkább gondolat volt: ennek az »optimista« szarkának – valami walesi gyerek lehetett – igaza van! Hogy én akkor már az igazságban való hittől is némileg eltávolodtam, az nem a walesi szarka hibája volt. Úgy látszik, megfordult a világ: *causa locuta, Roma finita*.

Miután ezt mind végighallgattam, természetes, hogy kellett valami enyhület és szórakozás: elértem a kórházba. Megint eszembe jutott, hogy *hiába* volt három koronakariká a tiarám cukorsüvegén, ha *ilyen* kórházak mégis megmaradhattak a világban. Mondjam el, milyen? Joggal mondom el, mert valóban úgy éreztem, ennek a kórháznak minden piszka egytől egyig, részletről részletre, az *én* bűnöm – engem vádolt. Noha igazán többet fütyültem a kiselejtezett színészekkel, mint tósztoztam a nagykorúságba lépett Sigmaringen vagy Chamois-de-Petitspois-de-Surfin-Languissant grófok vigíliavacsoráin: Uram (vagy Uraim? – mit tudom én, bevallom, elfelejtettem, hogy mikor kell az Istenre vagy mikor a városháza hájas arriváltjaira apellálnom), ha ilyen kórház *van*, akkor semmi, ami érdemes volna, hogy legyen: *nincs*. Nagy kórterem, melynek hajópadlójában úgy fonódnak a szűk meg a fatetűk, mint rokfort sajtban a kék kukac, vagy mint Barbarossa szakállában a gyöngy; az ágyak szépen egymás mellett, a falnál, mint egy-egy elhajított gyufaskatulya, egy kis piszkos vattával kibéleelve; mindegyiket függöny választja el a másiktól, rozsdás vaspálcikákról lógnak a rongyos matrachuzatok, jegygyűrűktől medve orrába való karikákig minden alkalmas volt, hogy fölakasszák ezeket a dunyaanginokat; mindenki *külön* fekszik ezáltal ugyebár, nem éppen azért, hogy egyéniségét kiélhesse, hanem hogy az, aki délután öt óra nyolc perckor köpi ki azt, amit léleknek szoktak nevezni, azt ne vegye észre az, aki mellette rohadván, csak öt óra kilenc perckor teszi ugyanezt. A szoba közepén hosszú asztal, rajta ott hagyott babfőzelékes tányérok, cipőkanálnak se használható bádognyelvekkel; megzavarosodott orvosságosüvegek, melyekről se beteg, se apáca, se orvos, se ta-

karítónő, se lelkiatya nem tudja, mire való; néhány szentkép: ha valaki őszintén imádkozik a szentekhez, kenyérvető lapáttal dobják ki a kórházból, mert hiszen a szentek valójában a *szenvédést* tanítják! Micsoda pogány istentagadás, hogy valaki gyógyulásért imádkozik a kórházban? Még mi is, pedig a modern korban élünk, megbor zadunk arra az elképzelésre, hogy valaki a gyógyulás, nem pedig a lehető legfokozhatóbb szenvedés érdekében (elvégre: vagy imitatio Christi vagy nem?) ment kórházba.”

Ideje lesz ezt a gyónást abbahagyni. Így jár az ember, ha az öregeket szóhoz juttatja. Mint látjuk, XIII. Apolló alaposan elzüllött. Érzelgős lett, elmerült meddő, lírai pepecselésbe, kéjelgett öncélú, naturalista részletekben, ide-oda ugrált, szenilis bizonytalansággal, lélekelemzés és efölötti gúnyolódás között, vad, bohóckodó, gótikus örületben fogant emberieségéből és *szocializmusából* mindinkább nyálás és spleenes filantropia lett, ugyanakkor az epéje is békazöld lett, elvesztve grand-seigneuri és plebejus humorát – arról nem is beszélve, hogy terjengős fecsegését mindig több és több hazugsággal spékeltte tele. Ezért hát elfordulunk a degenerációnak ilyen híg elégiáitól, és visszatérünk közvetlen forrásaink nyersebb szögletű epikus lépcsőjéhez.

Kodolányi Gyula

SEJTELMEK VIII.

Beatrice-élmény

Megint csak Violáról álmodom, Violával. Egész hajnalban, háromszor is. Érdektelen, hétköznapi álmok, nem mint amikor a sötét jéghegy mélykékjéből lépett elém, üzenettel, oltalmazó mozdulattal, s mellette a kislány. El is felejtettem a maiakat: csak az a bizonyos, hogy a potrohos életművész is feltűnt az egyikben az oldalán. Komor, fontos lépésekkel kísérete, verejtékezett és szuszogva magyarázott. Érdektelen álmok voltak ezek a maiak, mint mondtam, de bántóan lekezelők. Valahol a szélükön lézengtem csak, valamivel babráltam. Viola észre sem vett.

Violával vagy négy éve nem találkoztam. Előtte is alig. Jobb így: távolsága beatricei. Hangja, még fülemben hallom, mély, néha ráspolyos. Pedig nem dohányzik Viola. Úgy sejtem, cél tudatos, okos és magabiztos. Mégis izgatom a képzeletét, s ez bosszantja: „te jóisten, micsoda kósza figyelmű, tétova alak – s aztán meg csatt! Villan és eltalál.” Ezt olvasom ki Viola tekintetéből. Kerül is, nem vitás.